

Lunds Universitet
Socialhögskolan
Socialt arbete med barn och unga SOL 067
Vårterminen 2004

TONÅR ELLER UNG VUXEN?

Författare: Åsa Andersson
Handledare: Maria Hjortsjö

Abstract

The purpose of this essay was to examine how girls in the years of 17- 18 experience the differences between being a teenager or a young adult. In my attempts to find out what the girls believed themselves to be I have used the following questions;

- How did the girls experience themselves, as teenager or as young adult?
- What did the girls considered about the differences being a teenager or being a young adult?
- How did the girl experiences possible demands and expectations?
- Did the girls believed that there was differences in how to apprehend the border between being a teenager or an young adult if you are a girl whit an foreign background or an Swedish background?

I have used a quality method by interview five girls, three in the years of seventeen and two in the years of eighteen. The outcome of my essay showed that two of the girls looked on themselves as being teenagers, two of the girls believed themselves to be young adult and one answered that it was depended on the situation whether she considered here selves as a teenager or an young adult.

Innehållsförteckning

Förord	4
1. Inledning	5
1.1 Problemformulering	5
1.2 Syfte och frågeställning	7
1.2.1 Syfte	7
1.2.2 Frågeställning	7
1.3 Metod och urval	7
1.3.1 Intervju som metod	7
1.3.2 Urval	9
1.3.3 Intervjumaterialets validitet och reliabilitet	10
1.3.4 Analys och transkribering av intervjuerna	11
1.3.5 Datakällor och källkritik	11
1.3.6 Etiska överväganden	12
1.3.7 Disposition	12
2. Tidigare forskning och teori	12
2.1 Tidigare forskning	12
2.1.1 Tonårstiden	12
2.1.2 Genus	14
2.1.3 Etnicitet	15
2.2 Utvecklingspsykologisk teori	15
2.2.1 Identitet	16
2.2.2 Etnicitet	17
2.2.3 Genus	17
3. Presentation av informanterna och analys	18
3.1 Presentation av informanterna	18
3.2 Presentation av informanternas svar och analys av dessa	19
3.2.1 Tonåring eller ung vuxen	19
3.2.2 Analys	20
3.2.3 Vuxenlivet	21
3.2.4 Analys	23
3.2.5 Krav och förväntningar	24
3.2.6 Analys	25
3.2.7 Etnicitet	25
3.2.8 Analys	26
4. Slutdiskussion	27
4.1 Sammanfattning	27
4.2 Diskussion	28
Källförteckning	29
Bilaga 1. Intervjuformulär	30

FÖRORD

Jag vill i första hand tacka mina intervjupersoner som har ställt upp och möjliggjort denna uppsats, även om jag på grund av anonymiteten inte kan nämna dem vid namn. Ni har svarat på mina, ibland konstiga frågor, med en positivitet som har varit underbar att skåda. Tack även till min handledare, Maria Hjortsjö, som har kommit med konstruktiv kritik och gett mig en verklig aha- upplevelse efter varje handledningstillfälle.

1.INLEDNING

1.1 Problemformulering

Inför sjätteterminens fördjupningskurs kändes valet av socialt arbete med barn och unga naturligt för mig att välja. Mycket av kurslitteraturen behandlade tonåringar och deras identitetsarbete. Jag blev då intresserad av att fördjupa mig i, och att ta reda på vad ”vanliga” tonåringar själva ansåg om just tonårstiden och stegen däremellan till att bli unga vuxna. Kunskapen om tonårstiden och dess villkor är mångfacetterad och ibland svåröverskådlig. Detta kan till en del förklaras av att forskningen om tonåringar utgått från olika, ibland oförenliga, perspektiv såsom fysiologiska, psykologiska och sociala samt kulturella eller historiska perspektiv. Hillevi Ganetz, fil. kand. och doktorand i litteraturvetenskap, har tillsammans med andra författare skrivit en bok som heter *Om unga kvinnor* (1991). Denna behandlar unga kvinnor eller flickor i tonåren och hur dessa ser på begreppen identitet, kultur och sina livsvillkor. I inledningen i denna bok beskriver Hillevi Ganetz att “ungdom” kan avgränsas såväl socialt och kulturellt som fysiskt och psykiskt utan att dessa nödvändigtvis sammanfaller. Vidare ser hon denna tid som ett identitetsbyggande, det vill säga en tid där den unge skaffar sig en identitet för att bli en egen individ.

Detta är även en tid där de unga ska börja ge sig ut för att försöka skaffa sig ett arbete, en bostad och kanske så småningom en partner. Tillgången på arbets- och bostadsmarknaden påverkar tonåringens tillträde till densamma. Är denna marknad gynnsam kan den 19- åriga studenten börja arbeta direkt efter skolgången, men vad händer om denna 19- åring inte kommer in på marknaden? Kan detta i en förlängning även påverka de ungas syn på sig själva och göra att de väljer att bli kvar i tonåren längre än vad de hade gjort om de hade haft tillgång till arbete och bostad?

Att tonåringar, eller unga vuxna, inte kommer in på arbetsmarknaden kan komma att påverka mig i min yrkesroll i framtiden, då jag kanske får ett jobb på en socialbyrå som dessa unga eventuellt kan komma till för att få hjälp med sin försörjning. Att då ha lite förkunskaper om hur dessa unga tänker och uppfattar sig själva kan hjälpa mig att bättre utöva mitt jobb.

Inom socialt arbete, och i sociallagen, är synen på när en person är vuxen lite flexibel. I Lagen med särskilda bestämmelser om vård av unga (1990:52), 1 § andra stycket har socialtjänsten möjlighet att ge icke frivillig vård till den som är under 18 år om någon av de situationer som anges i 2 eller 3 § i samma lag föreligger, det vill säga "miljöfallen" och "beteendefallen". I 1 § tredje stycket, fortfarande samma lag, står att även sådan vård kan beredas till den som har fyllt 18 men inte 20 år om förutsättningarna enligt 3 § är uppfyllda, de s.k "beteendefallen". I Föräldrabalken (1949:381) kan man i det nionde kapitlet 1 § läsa att den som är under 18 år är omyndig. Med andra ord är jag myndig enligt lag när jag fyllt 18 år, men det hindrar inte att jag kan bli tvångsomhändertagen enligt LVU:s "beteendekriterier". Detta väcker ytterligare aspekter på när är jag tonåring, när är jag vuxen?

Att vara tonåring eller ung vuxen kan betraktas utifrån en mängd olika teorier som t.ex. de psykologiska, sociologiska, socialpsykologiska, historiska eller kulturella. Jag har valt att granska mitt problemområde utifrån en utvecklingspsykologisk teori, då jag har velat få fram tonåringens / unge vuxnes egen syn på sin utveckling under den tiden som tonåringen går över till att bli ung vuxen. Perspektiven jag har valt att använda mig av för tolkningen av materialet och för att få en vidare förståelse på detta område är de individuella-, genus- och kulturella perspektiven.

Med min definition av begreppet tonår avser jag i min studie åldern 17- 18 år, men detta är min tolkning som jag är medveten om kan skifta beroende av vem som använder det. Begreppet ung vuxen är svårt att sätta en åldersgräns till och svårt att överhuvudtaget göra en enkel definition på. Det handlar mer om när man som individ känner sig vuxen, har fått en viss erfarenhet och kunskap till att lösa situationer som kan uppstå (min tolkning). Med begreppet inte svensk avser jag tjejer som inte är födda i Sverige. Att jag använder mig av begreppen tjej- kille istället för flicka- pojke, beror på att jag associerar de första till lite äldre tonåringar medan flicka- pojke, för mig, pekar på en yngre grupp.

Med min användning av genusbegreppet hänvisar jag till Anette Göthlunds tolkning av densamma. Anette Göthlund har gått forskarutbildningen på den tvärvetenskapliga institutionen Tema Kommunikation, där hon har skrivit en avhandling (1997) om hur tonårsflickor använder sig av estetiska uttrycksformer som verktyg i sitt

identitetsarbete. I denna avhandling, *Bilder av tonårsflickor*, beskriver Anette Göthlund genusbegreppet som en konstruktion av manlighet och kvinnlighet där vår kultur och våra sociala relationer fyller dessa begrepp med sitt innehåll, och påverkar hur vi ser på oss själva och hur andra ser på oss. Enligt Anette Göthlund har genusbegreppet sålunda använts för att särskilja det sociala och kulturella könet från det biologiska.

1.2 Syfte och frågeställningar

1.2.1 Syfte

Mitt syfte är att undersöka hur tjejer i 17- 18 års ålder upplever skillnaden mellan att vara tonåring och att vara ung vuxen.

1.2.2 Frågeställningar

- Hur upplever tjejerna sig själva, som tonåringar eller unga vuxna?
- Är det enligt tjejerna något som lockar i vuxenlivet, och i så fall vad?
- Hur upplever tjejerna eventuella krav och förväntningar?
- Tror tjejerna att det är skillnad på hur man uppfattar gränsen mellan att vara tonåring och ung vuxen, om man är tjej med utländsk eller svensk bakgrund?

1.3 Metod och urval

1.3.1 Intervju som metod

Då jag var intresserad av några tjejers tankar och funderingar kring hur de ser på sig själva som tonåring eller ung vuxen föll valet ganska naturligt på att göra intervjuer. Jan Trost, docent och universitetslektor samt forskare i sociologi och socialpsykologi, har skrivit en bok, *Kvalitativa intervjuer* (1993), där han beskriver hur man går till väga vid kvalitativa personliga intervjuer. Intervju som metod tillåter mig att komma lite närmre personen som svarar på mina frågor än vad en enkät har möjlighet att

kunna. Svaren som ges kan också vidareutvecklas på ett sätt som inte enkäter ger möjlighet till; Intervjupersonen kan uttrycka egna tankar och reflektioner på frågorna som är svårare vid en enkät.

Enkäter blir inte heller så personliga som en intervju, där jag som intervjuare ges en möjlighet att följa personen och ta del av hennes/hans kroppsspråk, minspel och där kontakten mellan oss båda kan bli betydelsefull. Nackdelen kan i gengäld vara att denna kontakt inte infinner sig eller att den blir negativ. Där finns även en fara med att försöka styra den intervjuade med ledande frågor eller att den intervjuade styr inriktningen på intervjun om ämnet kanske blir tråkigt eller känsligt. En tanke var att kanske intervju två personer samtidigt men, som Jan Trost även påpekar, faran med det kan vara att det kanske hämmar någon eller att den ena tar kommandot och styr för mycket, därför bestämde jag mig för att intervju dem individuellt.

Martyn Denscombe, professor i social forskning, beskriver i sin bok, *Forskningshandboken* (2000), olika former av intervjumetoder där jag bestämde mig för den semistrukturerade intervjun, d.v.s. att jag hade en färdig lista med ämnen och frågor som skulle behandlas men den intervjuade får utveckla sina idéer och svaren är öppna. Vidare ansåg jag att det bästa sättet för att få ut så mycket som möjligt av intervjun var att använda en bandspelare som intervjuinstrument. Att använda sig av bandspelare ger mig som intervjuare möjlighet att lägga koncentrationen på den ickeverbala kommunikationen och andra faktorer, samtidigt som den erbjuder en permanent och fullständig dokumentation (ibid.). Nackdelen att använda sig av intervju som metod och bandspelare som instrument är att det är tidskrävande när datan ska analyseras. Intervjuaren och kontextens inverkan gör att det även kan vara svårt att få objektivitet. Det kan dessutom bli en intervjuareffekt, d.v.s. att jag som forskare påverkar den intervjuade att svara på ett visst sätt och därmed påverkar reliabiliteten i det som sägs, och att använda bandspelare kan hämma informanten (ibid.).

Intervjuerna är som skrevs tidigare inspelade på band. Namnen är fingerade för att säkra anonymiteten. Efter att ha övervägt för- och nackdelar med olika platser där intervjun skulle kunna ske bestämde jag mig för att lägga två av intervjuerna på

biblioteket i den stad där alla bor, och de andra tre intervjuerna på respektive tjejs skola.

1.3.2 Urval

Jag ville helst komma i kontakt med tjejer i 17- 18 års ålder p.g.a. att jag tycker dessa befinner sig i en mellanställning beträffande om de är tonåringar eller unga vuxna och för att denna ålder är ganska lämplig utifrån mitt problemområde. Jag har begränsat mig i min studie genom att bara undersöka tjejer, och inte killar. Detta urval har jag gjort för att tjejerna intresserar mig mer som grupp att studera, då jag anser att det inte finns så mycket litteratur om tjejerna som det gör om killarna i denna ålder. Kerstin Nordenstam och Ingrid Wallin har skrivit en avhandling (2002), *Osynliga flickorsynliga pojkar*, om gymnasieungdomar med svenska som andraspråk och som går i den nya gymnasieskolan på lika villkor med dem som har svenska som förstaspråk. I denna avhandling belyser Nordenstam och Wallin just detta faktum att den moderna ungdomsforskningen alltför mycket väljer att studera pojkarna på flickornas bekostnad.

Jag bestämde mig för att göra sex enskilda intervjuer eftersom jag bedömde att antalet både skulle vara lagom stort för att ge mig ett underlag och vara hanterbart att bearbeta. Utifrån detta har jag valt ut sex stycken tjejer i min omgivning som jag har bett att i sin tur välja en av sina kompisar. Av dessa sex sistnämnda tjejer bad jag tre stycken, slumpmässigt, att speciellt välja ut tre flickor som var födda utomlands för att kunna studera om det blev skillnader i svaren från dem som var födda utomlands jämfört mot de som var födda i Sverige. Detta urval valde jag att göra för att jag inte omedvetet, eller medvetet, ska kunna styra resultatet i den riktning jag skulle kunna tänkas göra om jag hade handplockat tjejerna. Denna urvalsmetod kan beskrivas som ett snöbollsurval, d.v.s. jag har bett en person som har hänvisat till nästa person (Denscombe, 2000).

Tyvärr kom inte den ena tjejen till vårt avtalade möte och ett annat försök att intervjua en ny tjej misslyckades då även hon uteblev. I och med detta blev det totala antalet som ingått i undersökningen bara fem stycken, tre tjejer födda i Sverige och två tjejer

födda utomlands. Jag är medveten om att fem tjejers beskrivning av om de upplever sig som tonåringar eller unga vuxna inte kan anses vara representativ för alla tjejer i den ålders kategori.

1.3.3 Intervjumaterialets validitet och reliabilitet

Jag har försökt garantera en hög validitet genom att låta alla informanter få ta del av intervjuutskriften och har på det viset kontrollerat deras riktighet. Det är annars svårt att kontrollera validiteten på svar kring frågor som rör sig kring den intervjuades värderingar, tankar och känslor. I slutänden finns det inget fullkomligt sätt att verifiera vad någon berättar om sina tankar och känslor (Denscombe, 2000). Vidare fick jag förtydliga vissa frågor men de blev rätt uppfattade till sist.

För att säkra validiteten i min studie har jag triangulerat intervjuerna med andra källor såsom tidigare forskning. Jag har även tänkt på mig som person i intervjuerna och den effekt jag kan tänkas ha på informanterna. Denscombe (2000) beskriver i sin bok att min identitet och den betydelse den får för respondenten påverkar vad denna är villig att berätta. Faktorer som här är viktiga är kön, ålder och etniskt ursprung. Jag har ofta gått tillbaka till syftet och frågeställningarna för att säkra att jag verkligen har undersökt det jag skulle undersöka.

Uppsatsens reliabilitet påverkas av en rad olika faktorer. Är urvalet representativt, har frågorna uppfattats rätt och därmed gett mig svar att kunna arbeta vidare med och har jag använt rätt mätinstrument. Informanterna som blivit valda är en faktor som säkert kan påverka reliabiliteten då jag aldrig kan vara säker på att de svarar sanningsenligt. Det kan även diskuteras om fem stycken kan anses vara ett representativt urval men jag anser att jag har fått fram det jag ville undersöka.

Med tanke på min bristande erfarenhet som intervjuare har jag troligtvis ibland ställt frågan på ett sådant sätt att jag omedvetet kan ha styrt informanterna i deras svar. Viktigt att ha i åtanke vid tolkningen av intervjuerna är den förförståelse som jag har och hur den påverkar tolkningsprocessen. Den kan annars i värsta fall säga mer om mina åsikter än, som det är tänkt, informanternas åsikter.

1.3.4 Analys och transkribering av intervjuerna

En viktig del av den kvalitativt inriktade forskarens reflektioner handlar om att försöka identifiera “mönster och processer, gemensamma drag och skillnader” (Denscombe,2000). Denscombe menar vidare att jag som forskare ska söka efter återkommande teman och välja ut de som är intressanta för mig att lyfta fram och belysa för att sedan koppla det till tidigare forskning. Detta är en process, menar han vidare, som bör upprepas gång på gång för att förbättra den förklaring jag som forskare arbetat fram.

Jag valde att spela in intervjuerna på band med bandspelare och dessa har jag sedan renskrivit genom att lyssna av banden. Viss redigering har gjorts vid transkriberingen av intervjuerna vid de tillfällen det har varit svårt att uppfatta vad som sades och även vid upprepningar av ord. Efter detta läste jag informanternas svar i omgångar för att försöka hitta gemensamma teman att kunna bygga vidare på. Denna process tog tid då det visade sig att till vissa av frågorna kunde jag inte finna någon motsvarande tidigare forskning utan jag fick söka vidare bland intervjusvaren för att hitta det som jag tyckte passade min undersökning. Efter detta valde jag ut fyra av mina intervjufrågor som jag ansåg var av relevans för min undersökning och som jag kunde hitta tidigare forskning till. Detta för att kunna jämföra vad den tidigare forskningen visade på i förhållande till vad mina informanter svarat.

1.3.5 Datakällor och källkritik

Jag har använt mig av primär- och sekundärdata såsom intervjuer, tidigare forskning och teorier på området. Min främsta datakälla är intervjuerna jag har gjort men även den tidigare forskningen på området är av stor vikt, även om jag trots försök inte har hittat så mycket forskning om huruvida tjejer ser på sig själva som tonåring eller ung vuxen. De böcker jag har använt mig av har behandlat tidigare forskning kring tonårstjejer men tyvärr koncentrerar sig denna forskning mycket kring modernitet med hänseende till musik och utseende.

1.3.6 Etiska överväganden

De personer som medverkar i min uppsats har gjort det på frivillig basis. Jag har först fråga personerna direkt för att sedan få tillåtelse av föräldrarna till dem som är under 18 år. Jag kommer vidare att informera alla berörda att materialet kommer att behandlas konfidentiellt samtidigt som intervjupersonerna garanteras anonymitet. Min förhoppning är att det ämne jag valt att belysa inte upplevs som för närgånget eller känsligt för de inblandade, utan att de ska uppleva det som intressant.

Jag har frågat om det går bra att spela in intervjun, vilket samtliga givit sitt samtycke till. Vidare har jag garanterat att inspelningarna kommer behandlas konfidentiellt och att de kommer förstöras så snart jag slutfört mitt arbete.

1.3.7 Disposition

Kapitel två inleds med en presentation av tidigare forskning på området som jag har ansett varit av relevans för min uppsats och de problem jag har valt att fokusera på. I kapitel två kommer jag även att förklara den teoretiska modell och de centrala begrepp som jag använt mig av i min uppsats. Den teoretiska modellen är den utvecklingspsykologiska där jag har valt att lyfta fram deras syn på individ- och tonårsperspektivet. Vidare kommer jag att använda genus- och kulturbegreppen för en vidare förståelse av tjejernas situation. Efter detta kommer kapitel tre som inleds med en kort presentation av tjejerna och därefter kommer jag att analysera materialet från intervjuerna. Det hela avslutas med en slutdiskussion i det sista kapitlet.

2. TIDIGARE FORSKNING OCH TEORI

2.1 Tidigare forskning

2.1.1 Tonårstiden

Barbro Goldinger, skolpsykolog och psykoterapeut, har forskat och skrivit en bok, *Tonårstiden* (1986), om utvecklingen under ungdomsåren där hon tar upp och belyser

de olika faserna i tonårsutvecklingen. Barbro Goldinger skriver att ordet pubertet idag är en lika vanlig beteckning som tonår, och att ännu en beteckning har börjat användas, adolescensen. Adolescensen är ett engelskt ord och kan översättas till vuxenblivande. Vidare berättar hon att i den psykologiska litteraturen försöker man skilja på de två orden pubertet och adolescens på så sätt att pubertet står för den kroppsliga utvecklingen och adolescens för den känslomässiga eller själsliga, psykiska utvecklingen. Adolescensutvecklingen brukar delas in i delperioder som följer på varandra. Den första av dessa är *preadolescensen*, som sedan följs av *tidig adolescens*, *hög adolescens*, *sen adolescens* och *postadolescens*. Det är de två sista perioderna, sen- och postadolescensen, som intresserar mig i min studie där senadolescensen förläggs till tiden 16- 20 år och postadolescensen mellan 20- 25 år. Först i 25- års ålder beräknas personligheten vara så stabil och karaktären så utformad att man kan tala om vuxenhet (ibid.).

Inom sociologin tittar man inte enbart på det individuella, utan det är individens sociala liv och samspelet mellan denna och de grupper och samhällen som den befinner sig i, påverkas av, som är det intressanta. Anthony Giddens, tidigare professor i sociologi, har skrivit en rad böcker där han beskriver det moderna västerländska samhället och samspelet mellan individ och samhälle. I sin bok, *Sociologi* (2003), tar han upp begreppet socialisation som den process som går ut på att barn, eller andra nya medlemmar av samhället, lär sig den livsstil som tillhör samhället. Socialisationen beskrivs som en viktig kanal för överföring av kulturen från en tid och generation, till en annan. Sociologerna menar ofta, enligt Giddens, att socialisationen sker i två faser där den *primära* sker under barndomen. Det är den tid då barnet lär sig språket och de grundläggande beteendemönster som utgör grund för kommande lärande. Den *sekundära* socialisationen äger rum i den tidiga barndomen och framåt i livet. Skola, kamrater, organisationer och massmedia och senare även arbetsplatser blir viktiga socialiserande krafter för individens del. Giddens skriver vidare om två olika identiteter inom sociologin, den sociala- och den personliga identiteten. Social identitet rör de kännetecken som andra tillskriver en viss individ såsom att vara t.ex. en student, pappa, katolik eller hemlös. Den personliga identiteten handlar om en utvecklingsprocess där vi formulerar en upplevelse av oss själva som en unik varelse som har unika relationer till omgivningen (ibid.). Sociologin beskriver inte människan såsom en individ som går igenom olika faser eller stadier som vissa

andra inriktningar, ex. psykologin, utan sociologerna anser att individen skapar sig en identitet bl.a. genom sina relationer med andra och med samhället. Giddens tar inte upp tonårstiden specifikt och dess utveckling utan denne tid ingår i socialisationsprocessen med dess identitetsskapande.

2.1.2 Genus

Giddens (2003) menar att genusskillnaderna i samhället är av stort sociologiskt intresse, då dessa frågor i så många samhällen är nära förknippade med frågor som rör jämlikhet, rättvisa och makt. Ett sätt att förklara orsakerna till genusskillnader är med hjälp av könsrollsocialisationerna, d.v.s. inläringen av genus- eller könsroller via bl.a. familj och massmedia. Genus eller könsrollsskillnader är med detta synsätt inte biologiskt bestämda utan kulturellt skapade (ibid.). Vidare skriver Giddens att genus utgör en kritisk faktor när det gäller de möjligheter i livet som individer och grupper ställs inför och påverkar i hög grad de roller som man har att spela i sociala institutioner från familjen till staten. Mansrollen värderas och belönas över lag högre än kvinnorollen (ibid.).

Sabina Cwejman, fil dr i sociologi, och Gunilla Furst, fil dr och forskare, jobbar tillsammans med ett projekt om ungdomar med särskild inriktning på tonårsflickor. I *Tonårsflickors framtidsbilder* (1991) har de gjort en undersökning om tonårsflickors framtidsbilder där de tar upp att den konflikt som kan skapas för kvinnor när det gäller att förena arbetslivet med moderskapet, redan finns med när de gör sitt utbildningsval. De krav och förväntningar som dessa motsättningar kan föra med sig utgör tonårstjejens verklighet. Att bli kvinna innebär för tonårsflickan att utveckla sådana egenskaper som placerar henne i den rätta kategorin. Hon måste vara kapabel att knyta och hålla kvar nära relationer och ha intresse för skönheten i olika former. Men samtidigt ska hon också mer än tidigare och på fler områden utveckla egenskaper som tillhör det manliga: vara aktiv i det offentliga livet och självhävdande. Vidare skriver Cwejman och Furst om det uppskjutna vuxenlivet för tjejernas del som de förklarar kan bero på möjligheten att kunna göra så, nya värderingar och svårare att välja yrke och utbildning som dessutom tar allt längre tid (ibid.).

2.1.3 Etnicitet

Åsa Andersson, etnolog, har intervjuat flickor med olika ursprung från en stadsdel i Göteborg om deras syn på bl.a. kön och etnicitet. Intervjuerna genomfördes under tre år och flickorna var när undersökningen började mellan 14-17 år. Resultatet av intervjuerna redovisas i boken *Inte samma lika* (2003). I denna bok tar Åsa Andersson upp att invandrarflickornas syn på tonårstiden inte skiljer sig märkbart från den de svenska flickorna har, det går inte att generalisera en hel grupp som kommer från så pass olika delar av världen som exempelvis Bosnien och Somalia, att ställa dessa grupper mot de svenska är inte etiskt försvarbart. Men samtidigt beskrev vissa av flickorna sin vardag med att de är tvungna att hjälpa sin mamma med bl.a. hushållsgöromål, något som inte deras bröder förväntades göra. Även om flickorna försvarade detta med kulturella skillnader, var de övertygade om att de i ett eventuellt framtida äktenskap skulle dela på sådana sysslor jämlikt med sina män (ibid.).

Nordenstam och Wallin (2002) har i ett projekt på en gymnasieskola i Göteborg intervjuat främst invandrarungdomar men även svenska ungdomar. Målet med deras studie var att se hur ungdomar med svenska som andraspråk använde sig av svenskan i gymnasiet och hur deras skolsituation i stort såg ut. Denna studie kom fram till att det för invandrarflickornas del var svårare att komma in i den svenska gemenskapen än vad det var för invandrarpojkarna. Eftersom pojkar får fler möjligheter att röra sig och umgås med svenskar får de därmed även fler tillfällen att uppnå kommunikativ kompetens och att bli accepterade i det svenska samhället än flickorna. Vidare har de kommit fram till att en invandrarflicka som umgås med svenskar och uppträder som de gör kan betraktas som svensk av svensk-svenskarna, trots att hon talar ett annat språk hemma. Hon kan dock kallas för plastsvenne av sina egna och betraktas som förrädare. Invandrarflickornas framtidssyn skiljde sig dock inte från andra ungdomars utan samtliga ville satsa på en god yrkesutbildning. Avslutningsvis menar författarna att kön har stor betydelse för att vi ska kunna förstå flickornas tillgång till det svenska samhället och för svenskt språktillägnande både inom och utanför skolan.

2.2 Utvecklingspsykologisk teori

2.2.1 Identitet

Erik H Erikson, psykolog och psykoanalytiker, har bl.a. skrivit en bok, *Ungdomens identitetskriser* (1968), där han vidareutvecklat Freuds teori genom att han ansåg att barnet redan från början är på väg in i ett samhälle och att samhällets olika institutioner påverkar det som sker i människans utveckling. Därmed såg han barnens sociala miljö som en bidragande faktor i utvecklingen och därför kallas hans teori också för en psykosocialteori, till skillnad från Freuds som är en psykosexuell teori. Vidare ansåg Erik H Erikson att människan utvecklas under hela sitt liv, även om han höll med Freud att den viktiga grunden skapas under den första utvecklingsfasen och att barnårens betydelse är avgörande för den senare utvecklingen i livet (ibid.).

Erik H Erikson förklarar begreppet identitet som något som börjar skapas i det första mötet mellan spädbarnet och mamman som två personer som kan röra vid och känna igen varandra, och den slutar inte förrän människans förmåga till ömsesidig bekräftelse mattas av. Denna process når en kris under ungdomsåren där individen måste inordna sina barndomsidentifikationer under ett nytt slags identifikation, som han uppnår med och bland sina jämnåriga under intensivt umgänge och yrkesförberedelse under konkurrens. Denna tid benämner Erik H Erikson som ett psykosocialt moratorium, en övergångsperiod mellan ungdom- och vuxenliv där den unga vuxna genom fritt rollexperimentering söker vad man kan kalla "sin plats" (ibid.).

Jan Ramström, överläkare med erfarenheter inom psykiatri och narkomanvård, vill precis som Erik H Erikson kombinera ett psykoanalytiskt och kulturteoretiskt perspektiv för att skapa en förståelse för hur identitet bildas. I sin bok, *Tonåringar i välfärdssamhället* (1991), kritiserar Jan Ramström ungdomsforskare inom psykoanalysen för deras brist på intresse av integrationsprocessen när tonåringen lämnar familjen och går ut i samhället. Enligt Jan Ramström är detta en övergångstid där den unge främst relaterar till andra ungdomsgrupper för att så småningom rikta sig mer mot det vuxna samhället och ikläda sig vuxenförberedande roller. Att via identifikation med vuxna eller äldre kamrater finna en utbildningsväg och en yrkesroll är naturligtvis något av det mest centrala. Detta identitetsarbete under tonåren ska leda fram till en känsla för individen själv att vara med i ett socialt sammanhang som både bekräftar att individen är och *vem* individen är i förhållande till andra (ibid.).

2.2.2 Etnicitet

Kerstin Almqvist, fil. dr i psykologi och leg. psykolog, är chef för FlyktingCenter i Karlstad. Kerstin Almqvist har bl.a. skrivit om hur det är att växa upp i Sverige med utländsk bakgrund. I antologin *Ungdomspsykologi* (Erling & Hwang 2001) har Kerstin Almqvist skrivit ett kapitel där hon tar upp, att för många ungdomar med utländsk bakgrund är den egna identiteten något man inte reflekterat över i hemlandet. Där får man sin identitet i första hand genom att tillhöra familjen, den är inget man väljer utan man föds in i den. Den dagen man flyttar från sin egen familj är det för att flytta till en annan, exempel genom giftermål. Till skillnad mot det västerländska mönstret där ungdomstiden blir allt längre är denna tid i t.ex. Asien, Afrika och Mellanöstern kortare p.g.a. att man där gifter sig tidigare. Men framförallt innebär inte ungdomstiden i dessa länder samma frigörelse från familjeband eller från ansvar för familjen som i de västerländska, och övergången från ungdomstid till ansvaret för egen familj är kort, särskilt för kvinnorna (ibid.). Kerstin Almqvist jämför med de västerländska ungdomarna som satsar på sig själva, studerar eller åker runt i världen och lever s.k. singelliv. Ungdomar som själva kommit till Sverige som flyktingar/invandrare eller vars föräldrar kommit hit hamnar ofta mitt emellan dessa värdesystem. En annan aspekt som Kerstin Almqvist tar upp är att tonårstiden är en tid fylld av funderingar kring det egna utseendet. Att då ha ett utseende som avviker från majoriteten gör att det inte är möjligt att gömma sig i mängden eller att smälta in. Detta irriterar många ungdomar med invandrar/flyktingbakgrund som hela tiden tvingas svara för sin härstamning. Den etniska aspekten av identiteten skjuts i förgrunden av omgivningen, så att andra aspekter av personligheten/identiteten skymms (ibid.).

2.2.3 Genus

Harriet Bjerrum Nielsen och Monica Rudberg är verksamma vid Pedagogiska forskningsinstitutet på Universitet i Oslo. De har forskat kring könssocialisation i ett utvecklingspsykologiskt perspektiv och har utifrån detta skrivit en bok, *Historien om flickor och pojkar* (1991), där de belyser hur olikheten mellan könen reproduceras. De

beskriver könssocialisation som erfarenheter vi gör i olika livshistoriska faser som lagrar sig ovanpå varandra och som sedan går in i varandra i en viss utsträckning. Genom könsrollsuppfostran tillägnar vi oss vissa normuppsättningar som på mer eller mindre begränsade områden bestämmer vårt beteende och handlingar. Det lilla barnet känner inte till en början till sitt eget kön, utan upplevelsen att vara pojke eller flicka bildas gradvis i samspel med de människor som omger barnet. Detta gör att det biologiska könet efterhand blir ett socialt kön som onekligen leder till en rad väsentliga problem i ett samhälle där könen värderas och rangordnas ojämlikt (ibid.).

3. PRESENTATION AV INFORMANTERNA OCH ANALYS

3.1 Presentation av informanterna

Först följer en kort presentation av informanterna, därefter har jag valt att belysa de ämnen som var mest intressanta för min studie. Efter varje rubrik kommer informanternas kommentarer, som jag sedan analyserar med hjälp av ett utvecklingspsykologiskt perspektiv för att få en vidare förståelse för svaren. Informanternas namn är som tidigare påpekats fingerade för att säkra anonymiteten.

Sofia är sjutton år gammal och går första året på Samhällsprogrammet i en mindre stad i södra Skåne där hon även bor. Hennes föräldrar är skilda sedan tre år tillbaka och *Sofia* bor med sin mamma. *Sofias* lillebror, som är femton år, bor med deras pappa.

Maria är 18 år gammal och går andra året på Mode & Design programmet i en stor stad som hon pendlar till från den mindre stad i södra Skåne där hon är född och bor. *Maria* är uppvuxen och bor med både mamma, pappa och en lillebror som är 13 år.

Lena är 17 år gammal och bor i en liten stad i södra Skåne där hon även går första året på Samhällsprogrammet. *Lena* bor med mamma, pappa och sin tvillingbror.

Ambra är 18 år gammal och bor i en liten stad i södra Skåne, där hon varit bosatt sedan hon kom från Bosnien till Sverige 1992. I samma stad går *Ambra* andra året på

Samhällsprogrammet. Ambra bor med mamma, pappa och två yngre bröder som är 17- och 8 år gamla.

Salaj är 17 år gammal och kom till Sverige från Bosnien 1992. *Salaj* bor i en liten stad i södra Skåne sedan 1994, där hon även går första året på Naturvetarprogrammet. *Salaj* bor med sin mamma, pappa och sin 19-åriga syster.

3.2 Presentation av informanternas svar och analys av dessa

3.2.1 Tonåring eller ung vuxen

Sofia tycker att man är tonåring från att man blir tretton till ungefär sexton år. Sedan anser hon att från sjutton- arton blir man vuxen, redan vid sjutton får man börja ta mer ansvar och det är ju då bara ett år till arton år. *Sofia* förklarar detta med att;

”Man kan inte fjanta runt då och hålla på, vuxen är man enligt lagen när man är arton år och kan ta vara på sig själva, även om folk som är arton inte är så speciellt vuxna av sig, menar Sofia” (Sofia, 17 år).

Men framförallt anser hon att vuxen är man när man tjänar egna pengar och kan ta vara på sig själva. Själv uppfattar *Sofia* sig som tonåring när hon är hemma med föräldrarna, och som vuxen när hon går ut med kompisarna.

Maria menar att om man tittar rent åldersmässigt är man tonåring mellan tretton- nitton år, men själv anser hon att denna tid mer ligger mellan sexton- arton år. Men hon anser att vuxen är man inte förrän vid 22 års ålder. På frågan om var hon själv anser sig vara, svarar *Maria* att hon ser sig själva som tonåring.

Lena tycker att tonåring är när man får moped, alltså vid femton års ålder. Vuxen är man när man går ut gymnasiet och ska börja arbeta. Vidare anser *Lena* att dessa perioder inte har så mycket med själva åldern att göra, utan det är mer olika händelser som styr var man tycker att man befinner sig.

”Jag tycker inte själv att jag är ung vuxen, snarare tonåring” (Lena, 17 år).

För *Ambra* är man tonåring när man fyller tretton år. Då anser hon att man börjar bli lite vuxen och att man tänker på vad man gör och vad man inte gör. Ung vuxen tycker hon att man är när man fyller arton år, då får man ta körkort och börja jobba, skaffa egna pengar. Men *Ambra* menar att det inte bara är åldern utan mycket handlar om att kunna skaffa pengar och att ha en egen inkomst själv, att inte behöva fråga föräldrarna. Vidare tycker hon att det känns som att hon håller på att bli vuxen.

Salaj anser att tonår blir man vid tretton år, då börjar man känna att man inte är barn längre, även om man fortfarande är liten. För när man är ”fjortis” så har man kommit över det här med att leka med barbie dockor och sådant. Själv känner hon sig som vuxen- tonåring och tycker att hon har börjat ta hand om sig själva mer, och som hon säger;

”Lite vuxen börjar man bli vid sjutton- arton års ålderj, då är det dags att börja mogna och att ta lite eget ansvar. Man känner ju ändå att man är på väg!” (Salaj, 17 år).

3.2.2 Analys

Här var det olika variabler som påverkade men den viktigaste faktorn mellan att vara tonåring eller ung vuxen handlade enligt informanterna mest om att börja ta ansvar, vilket de flesta tyckte inträffade vid tiden när de går ut gymnasiet, vid 19 års ålder. Något som fyra av fem var överens om var att gymnasiet sågs som en skiljelinje mellan de två stadierna tonår och ung vuxen, något som vid en vidareutveckling under intervjuerna gav svaret att detta mest berodde på att de då skulle börja arbeta. Att informanterna såg det kommande arbetslivet som en introduktion till vuxenlivet bekräftas av Jan Ramström (1991), som tar upp att några av de grundläggande förväntningar som den enskilde och samhället har är bl.a. arbete, intima relationer och deltagande i samhällslivet. Vidare skriver han att målet för tonårsutvecklingen är att uppnå just denna vuxenhet (ibid.). För att övergången från tonåringen till vuxen ska

bli bra, har tidigare lösningar på problem och konflikter stor betydelse. Har barndomen och ungdomen varit bra i den meningen att det handlat om överkomliga konflikter och problem, som kanske rentav varit utvecklande för personligheten, får den vuxne många möjligheter att utvecklas och anpassa sig efter de nya livsvillkoren (ibid.). Dessa olika krav från bl.a. samhället kan påverka tjejernas upplevelser av sig själv och synen de själv har om de är tonåringar eller unga vuxna.

De svar jag fick från vissa av informanterna visar på en flexibilitet när det gäller synen på sig själv som tonåring eller ung vuxen, i vissa sammanhang är de tonåringar och i vissa unga vuxna. De flesta ansåg att gymnasiet var en skiljelinje, mycket beroende på att de då skulle ut och arbeta, och att tjäna egna pengar var ett kriterier för att vara vuxen, enligt informanterna. En skillnad i svaren jag fick var att de två informanter som är födda utomlands såg sig själva som unga vuxna mot de andra som ansåg sig vara tonåringar. Kjerstin Almqvist (2001) har i sin studie kommit fram till att många invandrare som kommit till Sverige i 40- eller 50- årsåldern, ansåg att det var för barnenes skull de flydde hit och att barnens framtid ska gottgöra vad föräldrarna själva förlorat genom flytten hit (ibid.). Detta kan sammantaget skapa en press på invandrarbarnen, i min undersökning tjejerna, som gör att deras syn på sig själva att vara unga vuxna tidigareläggs mot de svenska tjejernas.

3.2.3 Vuxenlivet

När *Sofia* beskriver sin tonårsperiod är det med blandade känslor, det har både varit kul och mindre kul. Något som kommer upp är umgänget som enligt *Sofia* inte var så bra innan.

” Man umgicks kanske med mindre lämpligt sällskap, men att det idag är bättre när man mer vet vad man själv vill. Vuxenlivet verkar inte lockande mer än att man tjänar egna pengar och därmed kan köpa vad man vill, får ta körkort och själv bestämma var man vill gå ”(Sofia, 17 år).

Vidare tycker *Sofia* att det är med blandade känslor som hon tittar tillbaka på denna period. *Sofia* säger att man nästan är lite rädd för vuxenlivet, det blir mer ansvar.

Maria är mer klar över hur hennes tonårsperiod har varit, och fortfarande är. Hon tycker att hon aldrig får som hon vill, varken av föräldrar eller andra, oavsett vad som gäller. Vid lite närmare eftertanke är det nog mest pengar det handlar om och *Maria* menar att de (pengarna) alltid tar slut för fort. *Maria* ser fram emot vuxenlivet för att kunna få ett jobb och tjäna egna pengar. Något som hon också ser fram emot är att få körkort och att sluta skolan.

Lena tycker att tonårsperioden varit upp och ner. Hon upplever inte skolan som något större problem men tycker att det är mer allvar nu, att nu gäller det. Det ekonomiska har blivit bättre, fast att hon får samma summa som innan. Skillnaden är att *Lena* tycker att hon mer tänker efter idag innan hon handlar, det gjorde hon inte innan. På frågan om vad som lockar i vuxenlivet svarade *Lena*;

” Ja, det är väl att bo själv och få arbete eller om man ändå ska utbilda sig, att man ska komma vidare. Att man ska hitta ett arbete som man ska tycka om och inte gå i skolan”(*Lena*, 17 år).

Ambra menar att tonåren har varit härliga, även om det har varit upp och ner, men samtidigt så vill hon bli vuxen. Det som hon mest ser fram emot i ett vuxenliv är att ta körkort, kunna komma in på vissa klubbar och att kunna resa själv.

Salaj beskriver sin tonårsperiod som en berg och dalbana.

*”I sexan och sjuan så var det mycket kompisarna som gällde, man var oblyg men det var ett väldigt gruppsytryck bland tjejerna. Vidare tycker *Sofia* att det är med blandade känslor som hon tittar tillbaka på denna period. Senare har man kommit ifrån sådant och idag känner man mer att man vågar vara den man är, kompisarna tycker om mig ändå och jag behöver inte spela någon annan”*(*Salaj*, 17 år).

Så just nu känns det bra, det handlar mycket om att hitta sig själva och att inte bry sig om att inte alla tycker om en, för så är det, man kan inte tycka om alla och det behöver man inte heller, menar *Salaj*.

”Humöret har gått upp och ner, vissa dagar har jag varit ledsen utan att veta vad det är själv, vissa dagar har jag varit jätteglad. Vuxenlivet lockar inte. Det skulle vara att fylla arton men att lämna skolan ser jag inte fram emot för det innebär också att lämna alla kompisar. För skolan är där man träffar alla och efter den ska man bestämma vad som ska hända sedan, vad som ska hända med ens liv, vilket skrämmer en lite. Men det blir säkert kul det också. Folk börjar jobba, vissa ska plugga och andra åker utomlands för att jobba eller på semester” (Salaj, 17 år).

3.2.4 Analys

Här svarade först tre av informanterna att det inte var något som lockade i vuxenlivet, men svarade sedan som de övriga att det i första hand var att tjäna egna pengar, sluta skolan och att få större frihet. Anette Göthlund tar bl.a. upp komplexiteten i den kvinnliga rollen i sin studie *Bilder av tonårsflickor* (1997), där hon belyser kluvenheten inför vuxenblivandet som kan visa sig i en balansgång mellan å ena sidan utlevelse och frihet, och å andra sidan kontroll och ansvar. Vidare menar hon att som ung kvinna idag har man mer och fler möjligheter, men att detta kan skapa en dubbelhet som kan upplevas både förvirrande och frigörande (ibid.).

Informanternas svar visar på en ambivalens när det gäller att lämna tonåren för ett vuxenliv. För tre av dem är det självständigheten som lockar i vuxenlivet, att jobba och tjäna egna pengar för att därmed kunna bestämma och påverka mer i sitt liv. De andra två informanterna svarade mer tveksamt om det kommande vuxenlivet. Detta kan förklaras med vad Erik H Erikson (1968) skriver om identitetsförvirringen som denna ålders (ungdomen) stora fara, där han menar att identitetskänslan blir nödvändigare och svårare att uppnå när perspektivet öppnas mot en rad tänkbara identiteter. Han beskriver detta med att den unga vuxna individen under en tid av fritt rollexperimentering får söka, vad han kallar, sig ett fack inom någon sektor av sitt samhälle. Under denna tid som individen söker efter sin blivande identitet kan personen ifråga uppleva förvirring inför vem hon faktiskt är (ibid.).

3.2.5 Krav och förväntningar

Sofia upplever inte att hon har så mycket krav och förväntningar på sig. Även om föräldrarna vill att hon ska få bra betyg så känner hon inte att de pressar henne. Den som pressar mest är nog hon själv, att bara få godkänt i betygen är inte tillräckligt. *Sofia* tycker att det har ändrat sig mycket sedan året innan, när hon gick i nian, för då brydde hon inte sig så mycket om betygen och skolan. Nu känner hon ett krav på sig själv att få bra betyg och en bra utbildning och *Sofia* tror det beror på att hon blivit äldre.

"Krav. Ja, mina krav är väl att jag ska gå ut med så höga betyg som möjligt, att det inte händer något i mitt liv, att jag ska få den utbildningen som jag vill ha. Ja, att det ska gå bra för mig, det är mina krav, OK (Sofia, 17 år).

Maria känner inte att hon har mycket krav och förväntningar från sina föräldrar, utan dessa kommer mer från hennes skola som hon upplever som mer krävande än andra skolor hon har hört om. Några större krav på sig själv tycker *Maria* inte att hon har men känner ändå att kraven blivit större mot i nian. Utan betyg får man ju inte ta studenten, menar *Maria*.

Lena säger att hon har höga krav på sig själva och att hon alltid vill lyckas så bra som möjligt. När det gäller skolan tycker hon att kraven har minskat på gymnasiet mot i nian på det sättet att på gymnasiet är det upp till en själv, lärarna krävde mer innan, nu menar de att det är frivilligt och ens eget ansvar.

Ambra tycker att kraven och förväntningarna är störst från henne själv och från skolan. Föräldrarna säger att hon ska göra sitt bästa, men själv menar *Ambra* att hon ska klara sig oavsett hur det går. Allting blir tuffare och tuffare, menar hon vidare. Om det är ett prov så kämpar man för att det ska gå bra, nästa prov kämpar man ännu mer med och så vidare.

Salaj vet inte om kraven har blivit större men hon upplever att föräldrarna tjarar mer nu än vad de gjorde innan, speciellt om skolan. Förr behövde de inte göra det men hon tycker själv att det blivit sämre med studiemotivationen. *Salaj* tycker att hon har en viss press men hon bryr sig inte så mycket nu som hon borde och gjorde innan. Då

kände *Salaj* att hon måste lyckas med de olika sakerna och få bra resultat men lite av det har försvunnit. Vidare menar hon att viss stress bara är bra.

” *Jag orkar inte lika mycket längre och det blir ju jobbigt. Mina föräldrar tatar rätt mycket på mig nu och man har ju en viss press*” (*Salaj, 17 år*).

3.2.6 Analys

Jan Ramström belyser bl.a. i sin bok *Tonåringen i välfärdssamhället* (1991) de olika krav och förväntningar som ungdomar ställs inför idag. Han menar att dessa är ungefär samma som de alltid har varit när det gäller det fundamentala: arbete, intima relationer, föräldraskap, laglydighet, deltagande i samhällslivet och så vidare. Ramström tror vidare att det råder stor enighet när det gäller vissa grundläggande förväntningar på den som är vuxen. Samt att målet för tonårsutvecklingen är att uppnå just denna vuxenhet. Han menar att majoriteten av vuxna anser att tonårsutvecklingen ska leda fram till en vuxenhet som karaktäriseras av att den unge vuxne blir oberoende av föräldrarna både ekonomiskt och emotionellt, har ett arbete, förmår etablera ett stadigt förhållande, tar ansvar för vård och fostran av barn och förhåller sig solidarisk till vissa grundläggande normer och spelregler vuxna emellan (*ibid.*).

Tjejerna ansåg att kraven och förväntningarna uteslutande låg hos dem själva och från skolan men inte så mycket från resterande omgivning. De upplevde sig inte ha andra krav och förväntningar förutom skolan. Dessa bestod då mest i att prestera mycket samtidigt som, enligt *Lena*, hjälpen från lärarna minskade då dessa menade att gymnasiet är frivilligt och mer ens eget ansvar.

3.2.7 Etnicitet

Jag frågade om deras erfarenheter av hur man uppfattar gränsen mellan att vara tonåring och att vara ung vuxen när man som tjej har utländsk eller svensk bakgrund. Det som alla fem informanterna upplevde som skillnad var att tjejer med utländsk bakgrund hade större krav och förväntningar på sig i jämförelse med de krav och förväntningar som tjejer med svensk bakgrund hade, när det gällde hemförhållanden.

Här upplevde man att tjejer med utländsk bakgrund inte var tonåringar på det viset som de med svensk bakgrund, med den betydelsen att de inte var lika fria till att bl.a. umgås med jämnåriga.

“ Utländska tjejer gifter sig ju rätt så, redan nu. Så jag tror att dom räknar sig själv som vuxna redan tidigare” (Lena, 17 år).

En annan skillnad som informanterna upplevde var att tjejer med utländsk bakgrund förväntades hjälpa till mer hemma med t.ex. småsyskon, att de fick större ansvar, vilket gjorde att de upplevdes som äldre.

“ Det är deras plikt att gifta sig. Däremot svenskarna behöver inte det. Jag tycker det är svårare för en utländsk tjej i livet än vad det är för en svensk” (Ambra, 18 år).

Men det som alla fem avslutade med att säga var att detta var individuellt, det gick inte att generalisera. En annan faktor, som enligt informanterna var viktig, var varifrån dessa tjejer med utländsk bakgrund kom där alla trodde att de som kom ifrån utom europeiska länder blev vuxna tidigare.

”Dom skiter i skolan, eller egentligen gör de kanske inte det men de tycker inte det är lönt. Deras krav är ju från deras föräldrar att sitta hemma och ha bra rykte så de kan få en bra man. Sedan de andra utländska som inte ska gifta sig, de är ju mer som vi. Men varför ska man kämpa i skolan när man inte får utnyttja det sedan?”(Sofia, 17 år).

3.2.8 Analys

Jag är medveten om att kommentarerna jag fick på ovanstående fråga inte kan behandlas som riktiga svar, utan att de mer gav svar i form av informanternas attityd och upplevelser till hur gruppen tjejer med utländsk bakgrund uppfattar gränsen mellan att vara tonåring och att vara ung vuxen. Svaren från tjejerna var här samma, oavsett deras etniska bakgrund. Många av tjejerna med utländsk bakgrund kan ha haft svåra upplevelser i sitt hemland. Kjerstin Almqvist (2001) tar upp att bland många

nyanlända flyktingfamiljer är traumatisk stress ett folkhälsoproblem. Ungdomar som utsatts för mycket svåra upplevelser kan känna att de är annorlunda än andra och inte passar in bland de jämnåriga i det nya landet. De kan tycka att svenska ungdomar är ytliga och barnsliga. Även föräldrarnas upplevelser påverkar ungdomarnas uppväxtvillkor i Sverige. Många flickor och unga kvinnor kan inte ta vara på de möjligheter till egen utbildning som de får i Sverige, eftersom ansvaret för yngre syskon och hushållet tar all tid (ibid.). Det kan vara så att tjejer med utländsk bakgrund uppfattas av tjejer med svensk bakgrund som mer vuxna p.g.a. att omständigheter som de inte kan styra över har tvingat dem att bli det.

4 SLUTDISKUSSION

4.1 Sammanfattning

Sammanfattningsvis kan man säga att det som informanterna upplevde var den största skillnaden mellan tonår och ung vuxen var ett arbete, att tjäna egna pengar. Men även att man kunde ta ett större ansvar för sig själva och veta vad som var rätt och fel. Vuxenlivet var överlag inget som lockade informanterna mer än utsikten till körkort och ett eget boende. Åldern hade inte så stor betydelse enligt informanterna där två såg sig som tonåringar, en på 17- och en på 18- år. En 18-åring såg sig som vuxen och två 17- åringar upplevde sig vara både tonåring och ung vuxen beroende på situationen. Det var bara en av informanterna som inte ansåg sig ha några som helst krav och förväntningar, de andra menade att de hade krav och förväntningar på sig. I första hand kom dessa från dem själva och i andra hand från skolan. De flesta uppfattade inte några krav och förväntningar hemifrån mer än att föräldrarna ansåg att de skulle göra sitt bästa. Alla utom en hade krav och förväntningar på sig själva på så sätt att de ville prestera så bra som möjligt i skolan, men förutom skolan kände ingen av några krav och förväntningar på något annat område. Det som de flesta uppgav var jobbigt just nu, var att få tiden att räcka till mellan skolan, pojkvänner och kompisar. Alla informanterna uppfattade att tjejer med utländsk bakgrund överlag blev vuxna tidigare än tjejer med svensk bakgrund även om det fanns undantag.

4.2 Diskussion

Att studera dagens ungdom genom bl.a. intervjuer och tidigare forskning har varit intressant och tankeväckande. Mycket av det som framkommit vid intervjuerna har väckt en förvåning hos mig som t.ex. att dagens ungdomar inte ser fram emot att bli vuxna, något jag alltid antagit. Men svaren de gav tyder lite på en eventuell rädsla inför framtiden och inför att bli vuxna. Det som de satte i samband med att bli vuxen var ju att ta ansvar mer för vad man gör, vilket kanske inte alltid är så lockande. En av anledningarna till att jag valde tjejer med olika etniska bakgrunder var att jag trodde det skulle bli mer variation på svaren än vad det faktiskt blev. Dock, som informanterna själva menade, har det kanske betydelse vilket land ifrån man kommer när det gäller den syn man har på t.ex. vuxenblivandet. Fast även där har kanske fördomarna som jag antagligen besitter, större betydelse än vad jag trott. Resultaten från intervjuerna visade på att informanterna hade en ganska snarlik uppfattning om mycket. Inom de ämnen som olika uppfattningar faktiskt fanns, bl.a. deras syn på sig själva som tonåring eller ung vuxen, kunde man spåra det under intervjun. De som upplevde sig som unga vuxna skulle även jag vilja kalla det samma för de informanterna som svarade så föreföll också vara så.

En slutsats jag kan dra av detta är att informanterna verkade nöjda med att vara tonåringar och de hade ingen brådska att bli vuxna. Vad gällde deras eventuella krav och förväntningar hade jag nog trott att dessa skulle vara fler än vad de faktiskt var. Man kan undra om de svarade sanningsenligt, eller så kanske de inte uppfattar de krav och förväntningar som faktiskt finns. Bl.a. massmedias bild av våra tonårsflickor är ju annars att de har väldigt stora krav och förväntningar på sig, men det var ju bara skönt att höra att det kanske inte är så, för alla.

Källförteckning

- Andersson, Åsa (2003) *Inte samma lika. Identifikationer hos tonårsflickor i en multietnisk stadsdel*. Stockholm: Brutus Östlings Bokförlag Symposium.
- Bjerrum Nielsen, Harriet & Rudberg, Monica (1991) *Historien om flickor och pojkar. Könssocialisation i ett utvecklingspsykologiskt perspektiv*. Lund: Studentlitteratur.
- Denscombe, Martyn (2000) *Forskningshandboken- för småskaliga forskningsprojekt inom samhällsvetenskaperna*. Lund: Studentlitteratur.
- Erikson, Erik Homburger (1968) *Ungdomens identitetskriser*. Lund: Sandby Grafiska.
- Giddens, Anthony (2003) *Sociologi*. Lund: Studentlitteratur. Tredje upplagan.
- Goldinger, Barbro (1986) *Tonårstiden. Utvecklingen från förpuberttet upp till vuxen ålder*. Stockholm: Wahlström & Widstrand.
- Göthlund, Anette (1997) *Bilder av tonårsflickor. Om estetik och identitetsarbete*. Linköping: Tema Kommunikation Linköpings universitet.
- Nordenstam, Kerstin & Wallin, Ingrid (2002) *Osynliga flickor- synliga pojkar. Om ungdomar med svenska som andra språk*. Lund: Studentlitteratur.
- Ramström, Jan (1991) *Tonåringen i välfärdssamhället. Om svårigheter att bli vuxen i dagens västerländska kultur*. Stockholm: Natur och kultur.
- Trost, Jan (1993) *Kvalitativa intervjuer*. Lund: Studentlitteratur.
- Almqvist, Kjerstin (2001) "Etnicitet" i Erling, Ann., Hwang, Philip., red.: *Ungdomspsykologi. Utveckling och livsvillkor*. Stockholm: Natur och kultur.
- Cwejman, Sabina & Furst, Gunilla (1991) "Tonårsflickors framtidsbilder" i Ganetz, Hillevi., Lövgren, Karin., red.: *Om unga kvinnor. Identitet, kultur och livsvillkor*. Lund: Studentlitteratur.
- Ganetz, Hillevi (1991) "Inledning: Unga kvinnor" i Ganetz, Hillevi., Lövgren, Karin., red.: *Om unga kvinnor. Identitet, kultur och livsvillkor*. Lund: Studentlitteratur.
- Föräldrabalken (1949:38)
- Lagen med särskilda bestämmelser om vård av unga (1990:52)

Bilaga 1. Intervjuformulär

Intervjuguide

Tonåring eller vuxen

- När är man tonåring?
- När är man ung vuxen?
- Ser du dig själv som tonåring eller som ung vuxen?
- Vad markerar gränsen från tonåring till att bli ung vuxen (t.ex. ålder, någon specifik händelse, pojkvän, arbete o.s.v.)?
- Tror du att det är skillnad mellan hur tjejer och killar uppfattar gränsen mellan att vara tonåring och att vara ung vuxen?
- Tror du det är skillnad på hur man uppfattar gränsen mellan att vara tonåring och att vara ung vuxen om man som tjej har utländsk eller svensk bakgrund (och om) hur? Vad är din erfarenhet?

Vuxenlivet

- Beskriv din tonårsperiod (eller hur var den)?
- Vad är det som lockar i vuxenlivet?

Krav och förväntningar

- Har du mycket krav och förväntningar på dig från din omgivning t.ex. skola och föräldrar som kan relateras till din ålder?
- Vad består dessa krav och förväntningar av?
- Upplever du att dessa krav och förväntningar har förändrats under de senaste åren (och om) varför och hur?

Vad är dina erfarenheter

- När det gäller skillnaden mellan krav och förväntningar från omgivningen om man är tjej eller kille?
- När det gäller skillnaden mellan krav och förväntningar från omgivningen om man är tjej med utländsk bakgrund eller tjej med svensk bakgrund?